

reveals that the educational institution has developed a self-assessment procedure at the level of the cyclic commission of physical education, which allowed to identify the positive aspects of the quality training of students in sports work and problems, to find the best ways to remedy the situation. The Cyclical Commission created an information system to monitor the quality and effectiveness of sports-mass work. The conducted analysis of sports-mass work allows us to conclude that there is a positive dynamics in all spheres of activity of the sports club.

Key words: quality of training, standards, stakeholders, transparency, sports-mass work, titles, grades.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 378.4(437.6)

А. М. Петрушкова

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ СЛОВАЧЧИНИ

Глобальні тенденції розвитку вищої школи України пов'язані зі збільшенням автономії вищих навчальних закладів – як у визначені змісту освіти, так і в управлінні діяльністю університету. Впровадження та вдосконалення системи управління якістю є ефективним інструментом підвищення конкурентних переваг ВНЗ на ринку освітніх послуг, підвищення якості навчання та удосконалення навчального процесу. Саме тому, важливо розглянути досвід інших країн щодо управління та забезпечення якості вищої освіти. Враховуючи той факт, що ВНЗ Словаччини пройшли шлях від соціалістичної освітньої системи до системи країн Європейського Союзу, бачимо необхідність розглянути досвід цієї країни.

Останнім часом багато українських вчених проводять дослідницьку роботу з вивчення проблеми якості вищої освіти в європейських країнах. Серед них варто відзначити Ю. Запорожченко, О. Шийка, О. Чорна та ін. Проте питання внутрішньої системи забезпечення якості освіти у вищій школі Словаччини не були предметом дослідження вітчизняних науковців.

Мета – аналіз системи внутрішнього забезпечення якості освіти в Пряшівському університеті (Словаччина).

Згідно Закону України Про вищу освіту, система внутрішнього забезпечення якості передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і

педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб; 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; 8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату; 9) інших процедур і заходів [1].

У нашій статті ми проаналізували систему внутрішнього забезпечення якості освіти в Пряшівському університеті в Пряшеві (далі – ПУ). Наш вибір був обґрунтований тим, що цей університет систематично приділяє увагу процесу управління та забезпечення якістю. Серед досягнень ПУ в галузі якості освіти ми можемо назвати такі відзнаки як Національна премія якості (Národnej ceny za kvalitu), 2011 та Diploma Supplement Label, 2014.

В університеті функціонують 8 факультетів: Філософський факультет, Греко-католицький богословський факультет, Гуманітарно-природничий факультет, Факультет менеджменту, Педагогічний факультет, Православний богословський факультет, Факультет спорту та Факультет медичних відділів.

З 2009 року керівництво ПУ розпочало впровадження системи оцінювання якості. В якості моделі реалізації була обрана Common Assessment Framework (далі – CAF). CAF – інструмент загального управління якістю (TQM), що виник в результаті об'єднання Моделі Європейського фонду управління якістю (EFQM) і моделі Німецького університету адміністративних наук в м. Спайере. Фундаментальною основою моделі CAF є розуміння, що найкращі результати діяльності організації, результати для громадян / клієнтів, робітників та суспільства досягаються завдяки провідної ролі керівництва, яке реалізує стратегії та плани, надихає робітників, розвиває зв'язки з партнерами, ефективно розпоряджається ресурсами і забезпечує функціонування процесів. Розвиток моделі CAF переслідує чотири головні цілі: впровадити в державне управління принципи TQM і поступово розвивати їх через використання та розуміння необхідності самооцінювання, перехід від послідовності дій «плануй-виконуй» («plan-do») до повного циклу «плануй-виконуй-перевіряй-дій» («plan-do-check-act»); надати механізм для самооцінювання організації публічного сектору з метою діагностування та вдосконалення її діяльності; забезпечити обмін досвідом та вивчення кращої практики між організаціями бюджетної сфери [2].

Питання можливості використання САФ в Україні для оцінювання діяльності органів контролю досліджувались в монографії Т. Маматової [3]. Науковець І. Кравчук порівнювала моделі САФ з іншими моделями, що використовуються в Україні та світі, вона проаналізувала їх переваги та недоліки [4].

ПУ створив Робочу групу з впровадження оцінювання якості моделі САФ, що складалася з проректора розвитку, інформатизації та оцінювання якості та представників окремих факультетів. У 2009 р. в рамках реалізації САФ вона пройшла сертифіковану підготовку в Управлінні стандартизації, метрології та випробувань Словацької Республіки, а потім почала працювати над ретельним аналізом моніторингу якості з точки зору структури самооцінювання САФ. Згідно рішення ректора ПУ, кожен з факультетів підготував свій власний звіт про самооцінку факультету, а ректор в свою чергу підготував звіт про самооцінку університету [5].

Модель САФ є лише одним з варіантів, який університет використовує для поліпшення якості внутрішніх процесів.

У 2013 році було створено Раду з якості освіти Пряшівського університету та факультетські Ради з якості освіти, була розроблена Внутрішня система оцінювання якості ПУ, процеси якої постійно оптимізуються.

Рада з якості освіти готує, координує, розглядає та оцінює створення, впровадження та застосування внутрішньої системи оцінювання якості в університеті. Президент Ради з якості освіти є ректором університету або призначений ним уповноважений працівник (зазвичай проректор з освіти). Члени Ради з якості освіти є проректором з питань освіти, заступник ректора з якості освіти, представники факультетів, кафедр університету, експерти у сфері оцінки якості освіти [5].

На рівні факультету декан відповідає за якість освіти, він створює Раду з якості освіти на факультеті та призначає її членів. Створена Рада несе відповідальність за:

- впровадження концепції внутрішньої системи оцінювання якості на факультеті;
- впровадження критеріїв, методів вимірювання та оцінювання якості навчального процесу;
- забезпечення зовнішньої оцінки якості освіти;
- координацію роботи комісій для освітніх програм;
- підготовку матеріалів для модифікації та затвердження нових освітніх програм;
- зворотній зв'язок та відгуки випускників факультетів, викладачів факультетів тощо;
- постійне поліпшення якості освіти.

Кожен факультет конкретизує форми, методи та засоби оцінювання якості освіти в контексті специфіки власних факультетів та освітніх

програм (профілів випускників). Оцінювання є періодичним (річним). Результати оцінювання якості освіти конкретизуються у звітах, які є основою для рекомендацій та пропозицій про впровадження заходів щодо поліпшення якості освіти в університеті [6].

Оцінювальні принципи та оцінювання якості освіти

1. Основні засади:

- університет разом з факультетами несе відповіальність за надання та забезпечення якісної освіти;
- оцінка якості освіти повинна здійснюватися шляхом залучення співробітників та студентів університету на всіх рівнях управління та дій,
- оцінка якості освіти також повинна здійснюватися зовнішніми оцінювачами;
- оцінка якості освіти повинна створювати можливості для застосування специфіки окремих факультетів та освітніх програм;
- оцінка якості освіти повинна полягати в успішному працевлаштуванні випускників;
- оцінка якості освіти спрямована на поступове вдосконалення навчального середовища та процесу, заснованого на фактах, аргументах та надійному зворотному зв'язку [там само].

Внутрішня система оцінювання якості вимагає:

- створення, затвердження, моніторинг та регулярне оцінювання освітніх програм;
- критерії та правила оцінювання студента;
- забезпечення якості викладачів вищої освіти;
- надання матеріальних, технічних та інформаційних ресурсів для підтримки навчання студентів, що відповідають потребам освітніх програм;
- збирання, аналіз та використання інформації, необхідної для ефективного управління за реалізацією освітніх програмами,
- регулярної публікації фактичної, об'єктивної, кількісної та якісної інформації про освітні програми та їх випускників,
- показників участі студентів у внутрішній системі якості, розробки заходів щодо попередження освітніх проблем та підвищення якості освіти [6].

Критерії оцінки внутрішньої системи оцінювання якості

1. Оцінювання рівня кандидата освітньої програми.
2. Навчальний процес – факультет оцінює щонайменше один раз на рік (методи навчання, рівень навчання та самонавчання студентів, поточний та підсумковий огляд (príbežné a záverečné zisťovanie), оцінювання знань та навичок студентів з дисциплін, підсумкова оцінка, якість випускної роботи, рівень академічних знань (державні іспити)).
3. Залучення студентів до наукової діяльності, студентські нагороди, мобільність студентів.
4. Оцінювання якості навчання студентами (анкета для студентів – анонімна), інші форми оцінки якості навчання студентів.

5. Анкета для оцінки студентами освітньої програми – опитування для студентів – представників навчальних груп (не анонімна).

6. Самооцінка відділів (факультету, кафедри).

7. Автодіагностичні опитування для викладачів – умови навчання (фінансові, технічні, адміністративні), управління факультетом, кафедрою, піклування роботодавця про працівників – коментарі, пропозиції, рекомендації.

8. Аналіз виявлених недоліків та рекомендацій щодо вдосконалення, зміни для відображення раніше прийнятих заходів.

9. Взаємозв'язок університетського навчання з практичними потребами (працевлаштування випускників на ринку праці як прояв конкурентоспроможності університету).

10. Відгуки роботодавців.

11. Публікація результатів оцінювання якості навчання [там само].

Серед зазначених критеріїв оцінки внутрішньої системи оцінювання якості особливий інтерес для нас представляє критерій № 4, 5, 9, 10.

Згідно Закону про вищу освіту студенти мають можливість висловити свою думку щодо навчальних дисциплін та їх викладачів, а також думку про процеси та умови навчання у формі анонімних анкет. Прикладом такої анкети може служити Анкета зворотнього зв'язку Пряшівського університету, яка призначена для висловлення думки студентів з приводу викладання дисциплін, які вони закінчили в поточному навчальному році. Для кожного твердження їм потрібно обрати букву від A до F згідно такої шкали оцінок, де A – дуже високий рівень згоди (дуже високий рівень якості); B – високий рівень згоди (високий рівень якості); C – середній рівень згоди (середній рівень якості); D – низький рівень згоди (низький рівень якості); E – дуже низький рівень згоди (дуже низький рівень якості); F – я не можу судити. Деякі питання з Анкети зворотнього зв'язку [5]:

1. Вчитель має відмінні професійні знання.

A B C D E F

2. Швидко реагує на пропозиції студентів.

A B C D E F

3. Використовує практичні приклади, що вказує на зв'язок теорії з практикою.

A B C D E F

4. На початку семестру чітко формулюються вимоги та критерії оцінки.

A B C D E F

5. Об'єктивно, на підставі заздалегідь визначених критеріїв, оцінюються результати студентів.

A B C D E F

Загалом, у 2013/2014 навчальному році в Пряшівському університеті в студентському опитуванні взяли участь 14,039 чоловік, що становило

понад 800% респондентів опитування, в порівнянні з 2768 студентами (з них 1653 в зимовому та 1115 у літньому семестрі) в 2012 року [5].

На нашу думку, такий спосіб отримання інформації як студентське анкетування є ефективним засобом задоволення потреб студентів у процесі їх навчання та покращення роботи викладачів.

Цікаво, що результати проміжної та остаточної оцінки фіксуються в системі MAIS, а студенти дізнаються про рівень отриманих знань та навичок (протягом 1-7 днів). Кожен студент, якщо він не задоволений результатами оцінки, може звернутися до екзаменатора, щоб отримати відгук про причини відповідної оцінки. Більш серйозні випадки невдоволення розглядаються на рівні заступника декана чи декана факультету [5].

Працевлаштування випускників на ринку праці виступає показником конкурентоспроможності університету. Саме тому, важливо реагувати на соціальні потреби та потреби ринку праці при розробці та профілізації освітніх програм. Кількість зареєстрованих випускників ПУ в органах праці та соціальних питань складає 11,1% від загальної кількості випускників [там само], що є дуже низьким показником конкурентоспроможності університету.

Протягом вивчення документації університету з питань внутрішньої оцінки якості ми не знайшли жодної інформації щодо відгуків роботодавців.

Проаналізувавши опубліковані на сайті університету документи щодо Системи внутрішнього оцінювання якості освіти та Звіту про безперервну оцінку якості, що надається в Пряшівському університеті в період з 1.9.2012 по 30.6.2014, ми можемо зробити висновок, що система внутрішнього забезпечення якості освіти в цьому університеті є постійно розвиваючою та достатньо ефективною. До переваг такої системи ми відносимо: чітко визначені вимоги та критерії оцінки внутрішньої системи оцінювання якості, визначена періодичність моніторингу якості, публічність інформації про освітні програми, річні звіти та ін., раціональний розподіл обов'язків за забезпечення якості освіти серед відділеннями університету, безперервна оптимізація процесів забезпечення якості, зворотній зв'язок – керівництво університету – керівництво факультетів-викладачі факультетів-студенти-випускники-роботодавці. Недоліками такої системи ми можемо назвати низький відсоток працевлаштування випускників на ринку праці; відсутність інформації щодо відгуків роботодавців; незадовільність просторовими умовами для деяких освітніх напрямів. Отже, досліджена система забезпечення якості вищої освіти рекомендується до впровадження у вітчизняні ВНЗ.

Перспективами подального дослідження бачимо вивчення умов забезпечення якості викладання іноземної мови в Пряшівському університеті.

Список використаної літератури

1.Закон Про вищу освіту України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua> **2. Общая** схема оценки САФ. – [Електронный ресурс] / пер. и адапт. на русск. яз. Д.В. Маслов, 2006. – Режим доступу: <http://www.eipa.eu> **3. Маматова Т.** Управління на основі якості: методологічні засади для органів державного контролю : монографія / Т. В. Маматова ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. – Дніпропетровськ : Свідлер А. Л., 2009. – 325 с. **4. Кравчук І.** Перспективи застосування загальної схеми оцінювання (CAF) в Україні [Електронний ресурс] / І. Кравчук // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2010. – № 3. – С. 78–85. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2010_3_12 **5. Hodnotiacá správa priebežného hodnotenia kvality poskytovaného vzdelávania na PU v Prešove za obdobie od 1. 9. 2012 do 30. 6. 2014** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unipo.sk/vzdelavanie/kvalita/> **6. Vnútorný systém hodnotenia kvality vzdelávania na Prešovskej univerzite v Prešove** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unipo.sk/vzdelavanie/kvalita/>

Петрушкова А. М. Система внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті Словаччини

У статті розглядається досвід Пряшівського університету в Пряшеві (Словаччина) в сфері управління та забезпечення якості вищої освіти. Мета статті полягає в аналізі системи внутрішнього забезпечення якості освіти в Пряшівському університеті (ПУ). Для досягнення поставленої мети були вивчені документи щодо Системи внутрішнього оцінювання якості освіти та Звіту про безперервну оцінку якості освіти, що надається в ПУ в період з 1.9.2012 по 30.6.2014. Було розглянуто модель з оцінювання якості САФ, структура Ради з якості ПУ, головні обов'язки факультетської Ради з якості, оцінювальні принципи та основні засади оцінювання якості освіти ПУ, вимоги та критерії оцінки внутрішньої системи оцінювання якості в університеті. Проаналізувавши зазначене, ми дійшли до висновку, що система внутрішнього забезпечення якості освіти в цьому університеті є постійно розвиваючою та достатньо ефективною. Також, були виокремлені переваги та недоліки такої системи.

Ключові слова: внутрішнє забезпечення якості освіти, вища освіта, університет, Словаччина.

Петрушкова А. Н. Система внутреннего обеспечения качества образования в университете Словакии

В статье рассматривается опыт Прешевского университета в Прешеве (Словакия) в области управления и обеспечения качества высшего образования. Цель статьи заключается в анализе системы внутреннего обеспечения качества образования в Прешевском университете (ПУ). Для

достижения поставленной цели были изучены документы относительно Системы внутреннего оценивания качества и Отчета о непрерывной оценки качества образования, которое предоставляется в ПУ в период с 1.9.2012 по 30.6.2014. Была рассмотрена модель по оцениванию качества CAF, структура Совета по качеству ПУ, главные обязанности факультетского Совета по качеству, оценивающие принципы и основы оценивания качества образования ПУ, требования и критерии оценки внутренней системы оценивания качества в университете. Проанализировав вышесказанное, мы пришли к выводу, что система внутреннего обеспечения качества образования в этом университете является постоянно развивающейся и достаточно эффективной. Также, были выделены преимущества и недостатки такой системы.

Ключевые слова: внутреннее обеспечение качества образования, высшее образование, университет, Словакия.

Petrushkova A. Internal Quality Assurance System of Education in the University of Slovakia

The article is about experience of Presov University in Presov (Slovakia) in the field of management and assurance of higher education quality. The aim of the article is to analyze internal quality assurance system of education in Presov University (PU). To achieve this goal the author examined the documents on Internal Quality Assurance System of Education and Report on the Continuous Assessment of the Education Quality provided in the PU from 1.9.2012 to 30.6.2014. In the article it was considered the model of quality assessment CAF (Common Assessment Framework), structure of Council on Quality of PU, main responsibilities of Council on Quality of a faculty, assessing principles and foundations of quality education assessment of PU, requirements and evaluation criteria of internal quality assessment system in the university. One of the evaluation criteria of internal quality assessment system in the university is quality assessment of education by students in teaching disciplines in the form of feedback questionnaire, the example of which the author provided. Analyzing above mentioned, we came to the conclusion that internal quality assurance system of education in the university is constantly developing and sufficiently effective. Furthermore, advantages and disadvantages of the system were singled out.

Taking into account the advantages of the internal quality assurance system of education in Presov University, the author recommends implementing it in local higher educational institutions.

Key words: internal quality assurance of education, higher education, university, Slovakia.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. І.